

Føroyingar ábyrgd av dýrari la

REPORTASJA

Jústinus Leivsson
Eidesgaard

Sosialurin, Hull: 39.000 tons av blýfríum bensini hevði helst sæst aftur í føroyska húsarhaldinum undir verkfallinum herfyri. 39.000 tons er mongdin sum millum annað John Mørkøre, skipari úr Klaksvík og Jens Christian Simonsen, yvirstýrimaður av Grømma á Viðareiði, skulu fara yvir um Atlantshavið í hesi vikuni. Tá tit lesa hetta hava teir longu loyst, eftir ætlanin skuldu teir avstað mánakvöldið klokkan sjev.

Sosialurin er við hjálparmanninum á Føroysku Sjómanskirkjuni í Hull, Henrik Olsen, á skipavitjan í Immingham, har Torm Gertrud liggur og lastar bensin. Tað lá ikki fyri hjá prestinum Hjördis Kjærsgaard í dag, hon skuldi umboða kirkjuna til ein móttøku hjá The Mayor, borgmeistararum í Hull. Triggir havnabýir við munnan á stóru Humber ánni. Norðan fyri liggur Hull, sunnan fyri nakað yvir av Hull liggur Immingham, og yst á syðra munnanum liggur Grimsby, einaferð størsta fiskivinnuhavn í heiminum. Vit síggja vitan í innsiglingini til Grimsby, her vit standa á veg út til Torm Gertrud. Áðrenn vit koma til innkoyringina til oljuhavna visir Henrik mær, hvat teir føroysku flaktrólararnir, Sundaberg, Enniberg og Vesturvón plaga at liggja. Teir eru eisini stór skip, sætt í mun til sleipibátarnar vit koyra framvið, men jollur í mun til stóru skipini hjá DFDS, sum liggja

Frá vinstru; Jens Christian Simonsen, yvirstýrimaður og John Mørkøre, skipari, avmyndaðir á brúnni

skamt í frá. Alt er jú relativt. Henrik er júst blivin prestvígdur og hann skal halda gudstænastuna í morgin. Hann er meira tigandi enn vanligt, tað er nokk prædikan, sum melir í høvðinum á honum.

Strangt eftirlit

IOT, Immingham Oil Terminal eitur havnin, sum vit skulu vitja, og teir eru

strangari í portinum í dag enn vanligt. Undirritaði sleppir ikki at taka fototól við, líka mikið hvussu stór- an ómak eg geri at yvirtala vaktarmannin. Vísi honum pressukortið, men uttan úrslit. Jú pressukortið hjálpir eitt sindur, tí tað fær hann til at ringja til onkran, sum er yvir honum, men úrslitið er tað sama, telefon og fototól má vera eftir hjá vaktarmanninum, skulu vit

umborð. Nú datt líka sum hugskotið við hesi skipavitjanini burtur fyri mitt viðkomandi, eri ikki longur í starvi sum hjálparmaður hjá presti úti í heimi og fór hálvvgum súrur umborð. Heimurin er ikki tann sami aftaná 11. september, tá sæð við yvirgangseygum, tann mest væleydnaða yvirgangsatsóknin nakrantíð varð framd í New York. Sjómenn merkja hana alla-

staðni og í USA í serdeilshheit.

Ein oljuhavn er ein oljuhavn, og tær eru eins keðiligar allastaðni tú kemur í heiminum. Har er einki annað at tað, sum tænr til at flyta oljuúrdráttir úr skipum og í skip. Vaktarmenninir síggja eisini eins linir út, sum teir gera í Singapore og í Hamburg, har eg eri kendur. Í Immingham er so væl skipað fyri, at tú kann koyra heilt til skipið, soleiðis er ikki allastaðni. Í eini líknandi havn í Singapore skuldi tú ganga langt og tað í steikjandi hita. Men í Immingham koma vit til skipið í øllum góðum. Niðri á bryggjunni liggja nakrir trossar. Teir eru spildurnýggir, sverir og flættaðir saman. Kranin á keini er ov lítið til at hiva teir umborð, og manningin á Torm Gertrud sleppur ikki at brúka sínar egnu havigrejir, fyrr teir eru lidnir at lasta skipið, tað ovasta av tangunum fylt við lögdi, sum má vera lættari enn bensin og lokið væl skrúvað á. Tað eru trygdarreglurnar, og eg hugsi, at gott er, at teir eru fyrrvarnir. Hugsið tykkum um eldur hevði komið í 39000 tons av bensini, enntá blýfríum, tað hevði

verið eitt ordans bál, tað er kalt niður eftir rygginum, tá eg hugsi so. Hvat um tað hendi beint nú, meðan eg eri her?

Viðingur tekur í móti

Ein viðingur, tekur í móti, tá vit koma inn í eftirlitsrúmið umborð á Torm Gertrud. Vit kennast ikki, men hann er blíður og týður. Hann eitur Jens Cristian Simonsen, er av Grømma og omma hansara, Hanna, er ættað av Bakka í heimbygð míni Oyndarfirði. Vit hava beinanvegin nakað til felags at tosa um, um ymskar eginleikar hjá ymskum familjum og soleiðis gongur ein løta, til tann fyrsta eitt sindur flovsliga fremmandheitin hevur lagt seg.

Yvirstýrimenn eru teir, sum hava mest at gera umborð á skipunum í handelsflotanum, í hvussu er tá skipið er í havn, og tað er kanska náttúrligt, tí yvirstýrimansposturin er tann seinasti, áðrenn ein er komin á mál í starvsstiganum umborð, og tá ein er staddur her á ovasta trininum, áðrenn ein er útnevndur til kaptain, so skal ein eisini kunna alt sum kemur fyri umborð á skipi.

Fyri at stytta sær stundir, so síkla teir kring dekkið í góðum veðri. Teir keyptu seks síklur í Korea, áðrenn skipið var latið eigarunum

Mynd: Jan Ibenhard, maskinstjóri.

st

Jens Christian er 38 ára gamal í dag, og leiðin hjá honum á sjónum er longu drúgv. Akkurát nú, meðan hesar reglur verða skrivadar, hevur hann sett kós móti Flemmish Cap á veg yvir til Montreal og Quebec og har var hann eisini í sjevtíárunum. Tá var tað bara við einum munandi minni skipi, Sigurfari, sum millum unglingar og dreingir norðanfyrri varð hildið at vera eitt stórt skip. Jens Christian engdi, var sárhentur og sá neyvnan dagsins ljós í mánaðir, meðan hann kýtti seg umborð á yvirdekkjaða Sigurfaranum, eitt stáskíp tá í tíðini. Og síðan fór hann á laks við skipi, lá norðuri í oyðuni, langt frá bygðum, og tráði eftir laks, sum brúkarin vildi rinda nógv fyrri, men sum var so herviliga sinnaður, at hann bara fekst í ódnarveðri. Laksa-fiskiskapinum rósar fáur, annað enn avrokningini. Og nú er alt hetta eisini søga.

Jens Christian gongur aftur og fram í kontrollrúminum, sum ikki sleppst uttanum, skal tú umborð at vitja stórri handilsskip, tí ganga allir vegir ígjøgnum hetta rúmið. Hann hugsar um blyfrítt bensin í tíggiutúsundtonsatali, og at hann ikki sleppir í Settorvuna í ár. Og meðan hann skipar fyrri, fortelir hann mær, at tað hevur einki at gera við førligheitina hjá einum manni, hvussu tungur hann er at draga upp úr berginum, heldur hvussu hann dugir at bera seg at í línuni. Hann skipar til skyldmannin hjá sær, morbróðurin, lögmaður, sum er tiltikin lættur at draga. Rópt verður allastaðni eftir Jens Christiani, meðan hann gongur tungt klyvjaður av ymskum telefonum og so rópar hann á skiparan og fortelir, at gestir eru komnir umborð.

Mørkøre, men ikki av bakarslagnum

John Mørkøre er 43 ára gamal klaksvíkingur. Hann er ættaður av Myrkjanoyri, sum onkur danskur prestur hevur forbronglað til Mørkøre. Hann er ikki nær í familju við teir kendu fót-bóltsbróðurnar úr Klaksvík, men heldur við Kjartan Mørkøre, emeritus, í hørðunum, sum skulu verða sjónligar, tá skipið er í havni, so sá tú slett ikki á honum, at hann var skipari. Umborð á Tormskipum

hava teir ongantið borið orð fyrri at verið formligir og trivnaðurin er góður umborð, tí ikki er langt millum skipara og deksdrong. Hetta fortelja teir mær ikki umborð á Torm Gertrud, eg veit tað frá mongu skipavítjanunum í Singapore fyrri nokrum árum síðan.

- Eg havi verið skipari á hesum skipinum, síðan tað var bygt. Tað er ikki so gamalt, fór fyrsta túrin 26. november í fjør. Skipið er bygt í Korea og roynist væl. Ruillar eitt sindur í ballast, men rører seg ikki við last, sigur John Mørkøre og er eitt sindur errin av skútuni.

Hugsar tú ongantið um vandan, um alt fer í luftina, tá tú siglir við 39.000 tons-um av bensini?

- Nei, um eg allatíðina hevði hugsað um vandan, so hevði eg ikki siglt. Vit gera tað sum forskriftirnar siga, og so er ikki meira at gera. Tann lögurin, sum liggur oman á bensininum, má ikki innihalda meira enn 8 prosent ilt, so skuldi ikki borið til, at eldur kom í, sigur John Mørkøre.

Hann hevur siglt 13 ár við Torm og tey seinastu fimm árinu hevur hann verið skipari. Hann byrjaði sum 2. stýrimaður og fór so spakuliga niðan trappurnar. Hann er fegin um at kunna sigla saman við føroyingi, tað hevur nógv at siga fyrri trivnaðin at kunna tosa føroyskt saman, men leggur

Torm Gertrud í ringum veðri í Norðuratlantshavi á veg vestur eftir í vetur

Mynd: Torben Breyen, maskinstjóri

an Horn á Sandi við sum 2. stýrimaður. Hann er skipsverkfrøðingur í dag.

John hevur eisini verið fiskimaður. Hann byrjði sína karrieru við Sjørðaberg í 1977, og tá átti Kjølbrog framvegis skipið. Sjørðarberg er til enn og eitur í dag Ljósaafelli.

Fimm føroyskir skiparar

15 Føroyingar sigla við Torm í lötuni og harav eru

teir fóru undir aspirantútbúgvingina upp á sjev ár. Tað er ov long tíð at binda seg í sjev ár fyrri føroyingar. Annars merkir Tormreiðarið væl, hvussu gongur við fiskivinnuni í Føroyum. Gongst væl, so eru tað færri, sum søkja í handilsflotan og gongst illa, so eru tað fleiri, tað er kanska ein orsök til, at teir ikki seta alt ov nógvur føroyingar í starv í senn, sigur John Mørkøre. - Annars er hetta gott lív, vit eru triggjar mánaðar

kenna vit eisini skipið til fullnar, sigur hann. Vit eru nú ikki á skiparakamarinum, sum er sum ein stór stova til stóddar. Og tá eg skrivi stór, so meini eg stór. Á skrivstovuborðinum stendur ein fin gáva útstillað, eg kann ikki siga hvør hon er, men hon er til 9 ára gomlu dótturina hjá skiparanum. Og størsta gleðin hjá foreldrum við gávum er ofta frá tí hon er keypt og til hon er givin.

- Jens Christian var í landi í gjar, og eg fekk hann at keypa hana, sigur John eitt sindur umberandi.

bátinum og ein kumpass. Tað er yvirstýrimaðurin, sum skal stýra, hinir skulu bara sita til hjálps kemur, í hvussu er fyrstu tímarnar.

- Hetta er betryggjandi, serliga at hann kann sigla gjøgnum eld, tí søkkur eitt skip sum okkara við bensinlast, so er eldur í og eldur er kring alt skipið á sjónum. Tað er eldur í sjónum. Her duga ikki gummibjargingabátar. Vit veita ofta, og hvør maður veit akkurát, hvat hann skal, skuldi óhappið verið úti.

Skipasosialurin kemur væl við

Teir halda teldutøku útgavuna av Sosialinum, Skipasosialurin, og teir eru sera fegnir um, at hetta kann lata seg gera.

- Skipasosialurin fer avstað við nógvum av mini fríttíð. Eg man brúka ein tíma hvønn dagin, hann kemur út at lesa tíðindir heima, og tað er ikki tað sama. Eg veit líka nógv, hvat hendir í Føroyum, sum tey har heima, sigur Jens Christian Simonsen og visir mær hvussu ríggjar.

Og nú spyr lesarin kanska, hvar myndirnar til hesa grein eru frá. Vit smuglaðu einki kamera umborð, men føroyingurin er sjálvdan ráðaleysur, teir áttu eitt kamera umborð og vit fingur myndirnar á tann hátt.

Nú í hesi lötuna skuldi Torm Gertrud ligið onkumstaðni sunnan fyrri og vestan fyrri Føroyar og havt undanvind í summarlyökuni, meðan blyfría bensinið í lastini biðar eftir at renna niður í stórar amerikanskar biltangar uppmált í gallons.

Yvirstýrimaðurin Jens Christian við Skipasosialinum, sum fer av stað við fittum parti av hansara fríttíð

Mynd: Jústinus Leivsson Eidesgaard.

hann afturat, tað gera vit bara, tá vit eru einsamallir.

- Eg og Jens Christian hava siglt saman fyrr, tá var eg yvirstýrimaður, tað var í 1994 við Torm Kristínu, men nú rokni eg ikki við, at eg sigli leingi saman við honum afturat. Hann fær skjótt sítt egna skip sum skipari, sigur John Mørkøre. Í 1994 var eisini Jógv-

ikkí færri enn fimm føroyskir skiparar. Teir eru Kristian Joensen ættaður úr Kollafirði, giftur í Fredericia, Mikkjál Poulsen úr Hvalba, Karl ímillum Garðarnar í Klaksvík, John Mørkøre úr Klaksvík og John Petersen úr Klaksvík. - Eg haldi, at tilgongdin av føroyingum er minkað seinastu árinu. Serliga síðan

umborð og triggjar heima. Vit høvdu hugsað okkum at verið tíggu vikur úti og tíggu heima, so hevði tað passað við at vit vóru heima onnur hvørji jól. Sum nú er broyta við útmynstringina eitt sindur fyrri at fáa hetta til at passa. Teir fyra ovastu umborð hava fast skip. Og tað eru fyrirmunir við hesum, tí so